

“AZƏRBAYCAN XƏZƏR DƏNİZ GƏMİÇİLİYİ”
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları
Müstəqil Auditorun Hesabatı ilə birlikdə

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

Mündəricat

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Müstəqil Auditorun Hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları.....	5
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri.....	5
3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri.....	15
4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər	17
5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri.....	21
6. Ticarət və digər debitor borcları	22
7. Vergilər üzrə debitor borcları	22
8. Avans ödənişləri.....	23
9. Mal-material ehtiyatları	23
10. Ticarət və digər kreditör borcları	23
11. Borc öhdəlikləri	23
12. Gəmilər, əsas vəsaitlər.....	24
13. Ehtiyatlar.....	25
14. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital	25
15. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi.....	26
16. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi.....	26
17. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar	26
18. Mənfəət vergisi.....	27
19. Digər əməliyyat gəlirləri	29
20. Maliyyə xərcləri	30
21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	30
22. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	35
23. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr.....	37

Müstəqil Auditorun Hesabatı

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin Rəhbərliyinə

Rəy

Biz “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC-nin və onun törəmə müəssisələrinin (“Qrup”) 31 dekabr 2017-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Qrupun maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına (“BAS”) uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Peşəkar mühasiblərin etika məəcəlləsi”-nə (“MBESŞ Məcəlləsi”) uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativ olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətimiz halda, biz auditor hesabatımızda fərdi maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrup daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi, və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıq.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Qrupun idarə edilməsinə cavabdeh olan şəxslərin nəzərinə çatdırmalıyıq.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

30 mart 2018-ci il

Bakı, Azərbaycan

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 2017-ci il tarixinə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	12	669,846	589,163
Qeyri-maddi aktivlər		2,438	1,794
Uzunmüddətli avans ödənişləri	8	94,050	61,576
Təxirə salınmış vergi aktivləri	18	1,106	16,302
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		767,440	668,835
Cari aktivlər			
Mal-material ehtiyatları	9	74,949	63,970
Ticarət və digər debitor borcları	6	155,923	143,201
Vergilər üzrə debitor borcları	7	15,299	15,306
Qısamüddətli avans ödənişləri	8	9,443	6,121
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	7,032	4,205
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	5	65	28
Cəmi cari aktivlər		262,711	232,831
Cəmi aktivlər		1,030,151	901,666
Kapital			
Səhm kapitalı	14	440,051	440,051
Əlavə ödənilmiş kapital	14	16,000	-
Bölüşdürülməmiş mənfəət		467,489	367,358
Cəmi kapital		923,540	807,409
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli kreditlər	11	25,408	29,643
Uzunmüddətli ehtiyatlar	13	2,609	2,489
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	18	3,984	2,636
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		32,001	34,768
Cari öhdəliklər			
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	11	4,864	4,864
Ticarət və digər kreditör borcları	10	60,494	37,558
Cari ehtiyatlar	13	7,968	16,276
Vergilər üzrə kreditör borcları		1,284	791
Cəmi cari öhdəliklər		74,610	59,489
Cəmi öhdəliklər		106,611	94,257
Cəmi kapital və öhdəliklər		1,030,151	901,666

Grupun adından 30 mart 2018-ci ildə təsdiq edilmiş və imzalanmışdır:

Cənab Rauf Vəliyev
Sədr

Cənab Cəlal Fərəclı
Sədr müavini – İqtisadi məsələlər üzrə

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2017	2016
Gəlirlər	15	474,305	454,925
Satışların maya dəyəri	16	(265,101)	(266,762)
Ümumi mənfəət		209,204	188,163
Ümumi və inzibati xərclər	16	(52,120)	(60,945)
Sosial xərclər	16	(5,103)	(4,031)
Digər əməliyyat gəlirləri	19	44,390	45,480
Digər əməliyyat xərcləri	16	(52,105)	(18,288)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər	12	(837)	(1,245)
Məzənnə fərqi (zərər)/gəlir		(3,888)	886
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		139,541	150,020
Maliyyə xərcləri	20	(1,410)	(1,596)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		138,131	148,424
Mənfəət vergisi xərci	18	(38,000)	(40,158)
İl üzrə mənfəət		100,131	108,266
İl üzrə digər ümumi gəlir		–	–
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		100,131	108,266

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Bölüşdü- rilməmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2016-cı il tarixinə qalıq	383,421	37,877	272,072	693,370
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	108,266	108,266
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 14)	–	5,773	–	5,773
Səhm kapitalında artım	56,630	(43,650)	(12,980)	–
31 dekabr 2016-cı il tarixinə qalıq	440,051	–	367,358	807,409
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	100,131	100,131
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 14)	–	16,000	–	16,000
31 dekabr 2017-ci il tarixində qalıq	440,051	16,000	467,489	923,540

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2017	2016
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		138,131	148,424
Aşağıdakılar üzrə düzəlişlər			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin amortizasiyası	12, 16	74,217	87,812
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	16	275	262
Ticarət və digər debitor borclarının dəyərsizləşməsi	16	5,185	1,585
Xalis məzənnə fərqi		(1,082)	(1,491)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən xalis zərər	12	837	1,245
Maliyyə xərcləri	20	1,410	1,596
Ehtiyatların silinməsindən gəlir	19	(9,675)	(9,407)
Dövriyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		209,298	230,026
Ticarət və digər debitor borclarında artım	6	(16,055)	(21,193)
Mal-material ehtiyatlarında artım	9	(10,979)	(4,366)
Avans ödənişlərində artım	8	(3,322)	(2,321)
Vergilər üzrə debitor borclarında azalma/(artım)	7	7	(11,481)
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitlərində artım	5	(37)	(26)
Ticarət və digər kreditor borclarında azalma	10	(178)	(13,467)
Ehtiyatlarda (azalma)/ artım	13	(365)	2,835
Vergilər üzrə kreditor borclarında artım/(azalma)	18	601	(208)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş pul vəsaitləri		178,970	179,799
Ödənilmiş mənfəət vergisi	18	(21,564)	(22,431)
Ödənilmiş faizlər		(1,410)	(1,596)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri		155,996	155,772
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin alınması	12	(165,097)	(153,070)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(919)	(895)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(166,016)	(153,965)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Qısamüddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar	11	7,600	17,200
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qaytarılması	11	(4,235)	(5,635)
Qısamüddətli borc öhdəliklərinin qaytarılması	11	(7,600)	(17,200)
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım	14	16,000	5,773
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri		11,765	138
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım		1,745	1,945
Xalis məzənnə fərqi		1,082	1,491
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	4,205	769
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		7,032	4,205

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Qrup və onun əməliyyatları

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Cəmiyyət") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında 22 oktyabr 2013-cü il tarixli 6 nömrəli və "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təşkili haqqında 10 yanvar 2014-cü il tarixli 213 nömrəli Sərəncamlarına əsasən, Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi ("ADXDG") və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin ("ARDNŞ") Xəzər Dəniz Neft Donanmasının ("XDND") birləşdirilərək yenidən təşkil olunması yolu ilə yaradılıb. İki şirkət iqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, Azərbaycanın rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi, eləcə də dövlətə məxsus gəmiçilik şirkətlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə edilməsindən sinerjilərin əldə edilməsi məqsədilə birləşdirilmişdir.

Cəmiyyətin tərkibinə 8,400-ə yaxın işçisi olan dəniz xidməti-köməkçi və ticarət donanmaları, iki gəmi təmiri zavodu, istehsal xidmətləri və sosial inkişaf idarələri daxildir.

31 dekabr 2017-ci və 2016-cı il tarixlərinə Cəmiyyətə yekun nəzarəti Azərbaycan Respublikasının hökuməti ("Dövlət") həyata keçirir.

Cəmiyyətin rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, M.Ə. Rəsulzadə küç., 5.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup" adlandırılır) hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsinin ("MUBSK") buraxdığı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim olunur. Həmin prinsiplər təqdim olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl qaydada tətbiq edilmişdir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında bütün məbləğlər, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, min Azərbaycan Manatı ("AZN") ilə təqdim edilir.

İnvestisiya əmlakı, müəyyən ofis əmlakı (əsas vəsaitlər kimi təsnif edilmiş), törəmə maliyyə alətləri, satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri, mümkün kompensasiya və qeyri-nağd formada bölüşdürmə üzrə öhdəlik istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əvvəlki dövrlə əlaqədar müqayisəli məlumat təqdim edir.

Konsolidasiya prinsipi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr Qrupun fəaliyyətindən fayda əldə etmək məqsədilə maliyyə və əməliyyat siyasətlərini idarə etməkdən ibarət nəzarəti olan və səsvərmə hüquqlarının yarısından çox iştirak payına sahib olan bütün müəssisələrdir. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvərmə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ investisiya obyektində iştirakla bağlı risk və ya dəyişən gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun;
- ▶ gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektinə üzrə nəzarəti istifadə etmək imkanına malik olsun.

Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. Törəmə müəssisənin il ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya prinsipi (davamı)

Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Qrupun üzvləri arasında olan əməliyyatlarla əlaqədar bütün qrupdaxili aktivlər və öhdəliklər, kapital, gəlir, xərc və pul vəsaitlərinin hərəkəti konsolidasiya zamanı bütünlüklə silinir.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır.

Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, bu zaman o, əlaqəli aktivlərin (o cümlədən qudvilin), öhdəliklərin, qeyri-nəzarət iştirak payının və kapitalın digər komponentlərinin tanınmasını dayandırır; nəticədə əldə edilən gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. Qalan investisiyalar ədalətli dəyəri ilə tanınır.

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari aktiv kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Bütün digər aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi təsnif edilir.

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari öhdəlik kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər öhdəlikləri uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnif edir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktiv və öhdəliklər kimi təsnif edilir.

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi alış metodunu tətbiq etməklə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərlə ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləğinin və əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət payının cəmi kimi ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi üçün alıcı əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət iştirak payını ədalətli dəyərlə, yaxud da əldə edilən müəssisənin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərindəki payına proporsional olaraq qiymətləndirir. Çəkilmiş alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə daxil edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, münasib təsnifləşdirmə və təyin etmə məqsədilə maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait, alış tarixində mövcud olan digər uyğun şərtlər əsasında qiymətləndirməlidir. Buna əldə edilən müəssisə tərəfindən əlaqədar törəmə alətlərin əsas müqavilədə ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələlərlə birləşdirilməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə əvvəllər mövcud olan iştirak payı alış tarixində ədalətli dəyərlə yenidən ölçülür və nəticədə yaranan gəlir və ya zərər müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi (davamı)

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrə Qrup mühasibat uçotunun alış metodunu tətbiq edir.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin funksional valyutası Azərbaycan Manatıdır, çünki Qrupun gəlirləri, xərcləri, alınmış mal-material ehtiyatları və öhdəliklərinin əhəmiyyətli hissəsinin qiymətləndirilməsi, çəkilməsi, ödənilməsi və ya digər yolla ölçülməsi Azərbaycan Manatı ilə həyata keçirilir.

Qrupun müəssisələrinin Qrupun funksional valyutasından fərqli olan valyutalarla aparılan və Qrupun funksional valyutası ilə ölçülməmiş əməliyyatları aşağıdakı şəkildə çevrilir:

- ▶ qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə qüvvədə olan yekun məzənnəyə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir;
- ▶ hər bir mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir).

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.7001 AZN, 1 Avro = 2.0307 AZN, 1 RUB = 0.0295 AZN, 1 Türk lirəsi = 0,4499 AZN (31 dekabr 2016-cı il: 1 ABŞ dolları = 1.7707 AZN, 1 Avro = 1.8644 AZN, 1 RUB = 0.0293 AZN, 1 Türk lirəsi = 0,5023 AZN).

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alınə bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivin və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivin maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar.
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları.
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivi almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alış, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalарına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri

Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: a) ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri; b) kreditlər və debitor borcları; c) ödəniş tarixinə qədər saxlanılan maliyyə aktivləri və d) satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri. Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən maliyyə aktivlərinə isə maliyyə aktivlərinin alınmasına birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri əlavə edilir. Bu təsnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin əldə edilməsi məqsədindən asılıdır. Rəhbərlik maliyyə aktivlərini ilkin uçot zamanı təsnifləşdirir.

Maliyyə aktivlərinin qiymətləndirilməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

- (a) *Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri.* Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (maliyyə aktivləri əsasən qısa müddətdə satış üçün əldə edildiyi təqdirdə bu kateqoriyada təsnifləşdirilir) və ilkin olaraq ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləridir. 39 sayılı MUBS-da müəyyən edildiyi kimi səmərəli hedcinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə əks etdirilir, ədalətli dəyerdə xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərcləri (ədalətli dəyerdə mənfəət xalis dəyişikliklər) və ya maliyyə gəliri (ədalətli dəyerdə müsbət xalis dəyişikliklər) kimi göstərilir. Bu kateqoriyaya daxil olan aktivlər cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir.
- (b) *Kreditlər və debitor borcları.* 31 dekabr 2017-ci il tarixinə yalnız bu kateqoriya Qrupa uyğundur. Kreditlər və debitor borcları bazarda sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən, təsbit və ya müəyyən edilə bilən ödənişlərlə qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Ödəmə müddəti hesabat tarixindən sonra 12 aydan çox olan kreditlər və debitor borcları istisna olmaqla, bunlar cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Bu istisna olunmuş aktivlər isə uzunmüddətli aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Kreditlər və debitor borcları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ticarət və digər debitor borcları kimi əks etdirilir.
- (c) *Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları.* Bu kateqoriyaya Qrupun ödəniş müddətində saxlamaq niyyəti və imkanı olan qiyməti təyin edilmiş sabit və ya ödəniş müddəti müəyyən edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının təsnifləşdirilməsini onların ilk dəfə uçota alınması ərafəsində müəyyənləşdirir və hər hesabat tarixində təsnifləşdirmənin uyğunluğunu yenidən qiymətləndirir. Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.
- (d) *Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri.* Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri bu kateqoriya üçün nəzərdə tutulan və yaxud hər hansı digər kateqoriyalarda təsnifləşdirilməmiş qeyri-törəmə alətlərdir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən etibarən 12 ay ərzində investisiyaları satmaq niyyəti olmadığına görə bu aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin müntəzəm alışı və satışı, əqdin bağlandığı tarixdə (yəni, Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə) uçota alınır. İnvestisiyalar əvvəlcə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan bütün maliyyə aktivləri üzrə əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, ədalətli dəyərlə uçota alınır. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri əvvəlcə ədalətli dəyerdə uçota alınır, əməliyyat xərcləri isə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda xərcə yazılır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri sonradan ədalətli dəyərlə uçota alınır. Kreditlər və debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.

Qrup hər hesabat tarixində maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını müəyyən edir. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən pay qiymətli kağızları ilə əlaqədar qiymətli kağızın ədalətli dəyərinin onun maya dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə və ya davamlı şəkildə azalması, həmin qiymətli kağızların dəyərsizləşməsi əlaməti kimi nəzərə alınır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üzrə bu cür dəlil olduqda, alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən ümumi zərər, əvvəlki dövrdə digər ümumi gəlirdə həmin maliyyə aktivləri üzrə qeydə alınmış hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla, kapitaldan silinərək mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda pay alətləri üzrə qeydə alınan dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və ya zərərdə bərpa edilmir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

Qrup öz maliyyə fəaliyyətini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri, həmçinin maliyyə tövərə aletləri daxil olmaqla və (b) digər maliyyə öhdəlikləri. Satış üçün nəzərdə tutulan öhdəliklər ədalətli dəyerdə uçota alınır. Həmin öhdəliklərin dəyərindəki dəyişikliklər onların yarandığı dövrdə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Digər maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi

Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (i) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (ii) Qrup bu aktivlər üzrə mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (iii) Qrup bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivin satış üzrə əlavə məhdudiyyətlər qoymadan asılı olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan silinməsi

Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik müvafiq balans məbləğindəki fərqin hər hansı çəkilmiş xərclər və komissiya haqları ilə birlikdə mənfəət və ya zərərdə uçota alınması şərtlə, ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır.

Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Qrup əvvəlcə fərdi olaraq mühüm olan maliyyə aktivləri və ya fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri qrupu üçün dəyərsizləşmənin obyektiv sübutunun olub-olmamasını test edir. Əgər Qrup fərdi olaraq test edilmiş maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi üçün obyektiv sübutun olmadığını müəyyən edərsə, aktivin eyni kredit risk xarakteristikası olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və bu qrup üçün kollektiv dəyərsizləşmə testini keçirir. Fərdi olaraq dəyərsizləşmə testi edilmiş və dəyərsizləşmə üzrə zərərin qeydə alındığı aktivlər kollektiv dəyərsizləşmə testinə daxil edilmir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat, Qrupun müəyyən edilmiş ilkin müddətdə borc məbləğlərini tam toplaya bilməyəcəyinə obyektiv sübutlar mövcud olduqda yaradılır. Ehtiyatın məbləği, aktivin balans dəyəri ilə əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsasən diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin dəyəri arasındakı fərqi təşkil edir. Ehtiyatın məbləği mənfəət və ya zərər kimi uçota alınır. Debitor borcunun dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin debitor borcunun vaxtı keçmiş statusu və onun realizasiya oluna bilməsi yaxud hər hansı girov təminatının olmasıdır. Əlavə olaraq, dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən digər əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- ▶ qarşı tərəfin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Qrupun qarşı tərəf haqqında əldə etdiyi maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- ▶ qarşı tərəfin müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- ▶ qarşı tərəfə təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəi dəyişikliklərin baş verməsi; və ya
- ▶ girovun (əgər varsa) dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Ticarət və digər debitor borcları müştərilər və borcalanlar tərəfindən ödənildikdə və ya başqa oxşar əməliyyatlar olduqda debitor borcu hesabından silinir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək əmanət və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan digər qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. Məhdudiyyət qoyulmuş qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Kreditor borcları

Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə ölçülür.

Borc öhdəlikləri

Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.

Gəmilər, əsas vəsaitlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktiv istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə digər xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Gəmilər, əsas vəsaitlər

Tamamlanmamış tikinti, əsas vəsaitlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır. Əgər tanınma meyarı qarşılanırsa, bu dəyərə gəmilərin, əsas vəsaitlərin bir hissəsinin əvəzlənməsi xərcləri və uzunmüddətli tikinti layihələri üçün borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər daxildir. Gəmilərin və əsas vəsaitlərin mühüm hissələrinin müntəzəm olaraq dəyişdirilməsi tələb olunarsa, bu zaman Qrup bu hissələri ayrıca olaraq, onlara xüsusi istifadə müddətləri əsasında amortizasiya hesablayır. Analoji olaraq, əsas yoxlama aparılanda, tanınma meyarı qarşılanırsa, onun dəyəri əsas vəsaitlərin balans dəyərində əvəzedilmə kimi tanınır. Bütün digər təmir və saxlama xərcləri mənfəət və ya zərərin tərkibində xərclərə silinmiş kimi əks olunur.

Sonrakı tarixdə əmələ gələn, gəmilərin təmiri və əsaslı təmiri üzrə əhəmiyyətli xərclər hər bir aktivin balans dəyərində daxil edilir. Onlar yalnız bu halda ayrıca aktiv kimi tanınmalıdır ki, həmin maddə ilə bağlı gələcək iqtisadi faydaların Qrup üçün faydalı olması ehtimal edilsin və aktivin alış dəyəri etibarlı şəkildə müəyyən edilə bilsin. Adi təmir və texniki xidmət xərcləri çəkildiyi dövr ərzində hesabat dövrünün xərcləri kimi tanınır.

Gəmilərə onların qiymətləndirilmiş istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır. Aktivlərin qiymətləndirilmiş istifadə müddəti və qalıq dəyərlərinə hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və lazım olarsa gözlənilən gələcək iqtisadi faydalarda baş vermiş dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə düzəlişlər aparılır.

Yenidən qiymətləndirmə artımı digər ümumi gəlirdə qeydə alınır və kapitalın tərkibində aktivlərin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatına aid edilir. Lakin həmin aktiv üzrə mənfəət və ya zərərdə əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə defisitini qaytaran artım mənfəət və zərərdə tanınır. Yenidən qiymətləndirmə defisiti, aktivin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatında tanınmış artımı əvəzləşdirdiyi hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Aktivin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından bölüşdürülməmiş mənfəətə illik köçürmə aktivlərin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında amortizasiya ilə aktivlərin maya dəyəri əsasında amortizasiya arasındakı fərq üçün aparılır. Bundan əlavə, yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış amortizasiya aktivin ümumi balans dəyərindən çıxılır və xalis məbləğ aktivin yenidən qiymətləndirilmiş məbləğində yenidən əks etdirilir. Silinmə zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Amortizasiya

Gəmilər, əsas vəsaitlər üçün düzxətli amortizasiya metoduna əsasən amortizasiya hesablanır. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün amortizasiya hesablanmır.

Qrupun gəmilərinin, əsas vəsaitlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Bina və tikililər	15-30 il
Maşın və avadanlıq	3-25 il
Gəmilər və port qurğuları	3-30 il

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

İcarə müqavilələri

Razılaşmanın icarə olub-olmadığının və ya icarəni daxil edib-etmədiyinin müəyyən edilməsi başlanğıc tarixində razılaşmanın mahiyyətinə əsaslanır: razılaşmanın yerinə yetirilməsinin xüsusi aktivin və ya aktivlərin istifadəsindən asılı olub-olmadığı və ya razılaşmanın aktivdən istifadə etmək hüququnu verib-vermədiyi (bu hüquq birmənalı olaraq müqavilədə nəzərdə tutulmayan hallarda belə) müəyyən edilir.

Qrup icarəçi qismində

İcarə başlandığı tarixdə maliyyə və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnif edilir. İcarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupa keçirən icarələr maliyyə icarələri kimi təsnif edilir.

Maliyyə icarələri icarə başlananda icarəyə götürülmüş əmlakın ədalətli dəyəri və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə kapitallaşdırılır. İcarə ödənişləri maliyyə xərcləri və icarə öhdəliyinin azalması arasında elə bölüşdürülür ki, öhdəliyin qalığı üzrə sabit faiz dərəcəsi əldə edilsin. Maliyyə xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinin tərkibində tanınır.

İcarəyə götürülən aktivlər üzrə amortizasiya aktivin faydalı istifadə müddəti boyunca hesablanır. Lakin icarə müddətinin sonunadək mülkiyyət hüququnun Qrupa keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, aktiv üzrə amortizasiya aktivin proqnozlaşdırılan faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə hesablanır.

Əməliyyat icarəsi üzrə ödənişlər icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinin tərkibində uçota alınır.

Qrup icarəyə verən qismində

Aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupdan digər tərəfə keçirməyən icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat icarəsi üzrə danışıqlar zamanı çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərində əlavə olunur və icarə gəliri ilə eyni əsaslarla icarə müddəti boyunca tanınır. Şerti icarə haqları qazanıldığı dövrdə gəlir kimi tanınır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər

Ayrılıqda əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada maya dəyəri ilə ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin maya dəyəri həmin aktivlərin əldə etmə tarixində ədalətli dəyərində bərabərdir. İlkin tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər bütün yığılmış amortizasiya və bütün yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır.

Cəmiyyətin daxilində yaradılmış qeyri-maddi aktivlər, kapitallaşdırılmış inkişaf xərcləri istisna olmaqla, kapitallaşdırılmır və əlaqəli məsrəf həmin məsrəfin meydana gəldiyi dövrdə mənfəət və ya zərərin tərkibində göstərilir. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və kompüter proqramları, patentlər, lisenziyalar, müştərilərlə münasibətlər, ticarət adı, su mülkü və tədqiqat və inkişaf layihələri daxildir.

Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən hesab edilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə faydalı iqtisadi istifadə müddətləri boyunca bərabər hissələrə bölünməklə amortizasiya hesablanır və qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamət olduqda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Məhdud faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddəti və amortizasiya metoduna ən azı hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özündə təcəssüm etdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən əldə olunma strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabatda alınır və uçot ehtimallarında dəyişikliklər hesab olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivin funksiyasına uyğun xərc kateqoriyasında əks olunur.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivin uçotdan silinməsindən irəli gələn gəlir və ya zərərlər xaric etmədən əldə edilən xalis mədaxil ilə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür və aktiv uçotdan silinəndə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda mənfəət və ya zərərin tərkibində tanınır.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyerdə qeydə alınır. Mümkün xalis satış dəyəri, hesablanmış tamamlama və satış məsrəfləri çıxılmaqla, hesablanmış adi fəaliyyət zamanı satış qiymətidir.

Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərinə birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal fəaliyyət həcminə əsasən) daxildir.

Dövlət ayırmalar

Dövlət ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlət ayırmaları

Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, digər dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Hökumətin digər müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi köçürülən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır (Dövlət digər müəssisələrdəki payını köçürdüyü halda – müvafiq müəssisənin ədalətli dəyərində köçürülmüş pay).

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Əlavə Dəyər Vergisi

Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin ("ƏDV") xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu

ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, satış üzrə ƏDV məbləğidir. Satış ilə bağlı ƏDV vergi orqanlarına iki halda ödənilməli məbləğ kimi tanına bilər: *a.* ödəniş edildiyi tarixdə, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gün sonraya qədər edilirsə *b.* müştərilərə satışın tanınması zamanı, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gündən sonra edilirsə. Hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş satışlar üzrə ƏDV həmçinin ƏDV üzrə kreditor borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinənə qədər saxlanılır.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Gəlirlərin tanınması

Qrupun gəlirləri əsas etibarilə dəniz nəqliyyat xidmətləri, port əməliyyatları və yük və sərnişin daşımalarından ibarət olan xidmətlərdən əldə edilir. Gəlirlər xidmətlər göstərildikcə tanınır və Qrupa iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə və gəlirlər etibarlı ölçülə biləndə, ödənişlərin nə vaxt aparılmasından asılı olmayaraq tanınır. Hər hesabat tarixində port xidmətlərinin tamamlanmamış hissəsi ilə əlaqədar gəlirlər təxirə salınır. Gəlirlər dolayı vergilər, gəlirlərə düzəlişlər və məzənnə fərqlərinə uyğun olaraq alınmış və ya alınacaq vəsaitin ədalətli dəyəri ilə ölçülür. Müəyyən müddətə icarəyə götürülmüş gəmilərdən gəlirlər icarə günlərinin sayı əsasında tanınır.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin əldə edilməsi, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Əlaqəli tərəflər

Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 sayılı "Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar" adlı MUBS-ə uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əslində qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisi olmayan digər vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, maaşlar, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, ödənişli illik məzuniyyət və bülletenlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Xərclər

Xərclər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda funksiyalarına görə əks etdirilir. Xərclərin xarakterinə uyğun kateqoriyaya ayrılması Qrupun idarələri və törəmə müəssisələrinin əməliyyat funksiyasına əsaslanır.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri

Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar

Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar müştərilərin debitor borclarının yığılması ehtimalının rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilməsinə əsaslanır. Müştərinin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri, onun müflisləşmə və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkilinə məruz qalması ehtimalı və defolt və ya ödənişlərin gecikdirilməsi debitor borclarının potensial olaraq dəyərsizləşmiş olmasını əks etdirən göstəricilər hesab edilir. Əgər əsas müştərinin ödəniş qabiliyyətində pisləşmə baş verərsə və ya bu faktiki defolt təxminlərindən yuxarı olarsa, faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Debitor borcları üzrə əlavə pul vəsaitlərinin bərpası gözlənilmədikdə, debitor borcları müvafiq ehtiyatlara silinir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərə qarşı qiymətləndirilən debitor borcları üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti həmin aktivlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, rəhbərliyin keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində vaxtı keçəcək məbləğlərin həcmi ilə münasibətdə təcrübəsinə və vaxtı keçmiş məbləğlərin geri ödənilməsinə əsasən təxmin edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş şəraitin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə əvvəlki təcrübə müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi, öhdəlik metodundan istifadə etməklə, hesabat tarixində aktivlərin və öhdəliklərin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün göstərilmiş qalıq dəyərləri arasında mövcud olan bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla vergiyə cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır:

- ▶ təxirə salınmış vergi öhdəliyi şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvil və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlidiyi, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar;
- ▶ müvəqqəti fərqlərin qaytarılması vaxtının nəzarət altında saxlanıla bilən və müvəqqəti fərqi yaxın gələcəkdə qaytarılması ehtimalı olmayan hallar istisna olmaqla, törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə əlaqədar vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri (davamı)

Təxirə salınmış vergi (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivləri aşağıdakılar istisna olmaqla bütün çıxılmalı müvəqqəti fərqlərin, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəliklərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulmalı mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü baxımından, çıxılmalı müvəqqəti fərqlər, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəlikləri üçün tanınır:

- ▶ çıxılan müvəqqəti fərqə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar; və
- ▶ törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə bağlı vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlərlə əlaqədar, təxirə salınmış vergi aktivləri yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin qaytarılması və müvəqqəti fərqləri qarşılaya biləcək vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü həddində tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin dəyəri hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və təxirə salınmış vergi aktivlərinin hamısının və ya bir hissəsini qarşılamaq üçün kifayət qədər vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğu ehtimalı olmadığı halda azaldılır. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir və gələcək vergiyə cəlb olunacaq gəlirlər təxirə salınmış vergi aktivinin bərpa olunmasına imkan verdiyi dərəcədə tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olan vergi dərəcələri (və vergi qanunları) əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, cari vergi aktivlərini cari vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmək üçün qanuni hüquq mövcud olanda və təxirə salınmış vergilər eyni vergiyə cəlb olunan müəssisəyə aid olanda əvəzləşdirilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Ehtiyatlar

Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Qrup ehtiyatların hamısının və ya bir hissəsinin, məsələn, sığorta müqaviləsi əsasında, əvəzinin ödənilməsini gözləyirsə, bu ödəniş yalnız baş tutacağı zahirən yəqin olduqda ayrıca aktiv kimi uçota alınır. Ehtiyata aid olan xərclər mənfəət və ya zərərdə hər hansı əvəzin ödənilməsini çıxmaqla təqdim olunur.

Pulun vaxt dəyərinin təsiri önəmlidirsə, ehtiyatlar münasib olduqda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən cari vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etməklə diskont edilir. Diskont istifadə ediləndə, vaxt keçməsinə görə ehtiyatın artması maliyyə xərci kimi tanınır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Bərpa edilə bilinməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər və məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər. Qudvil və digər qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və digər vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Digər qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilinməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri (davamı)

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

İstifadə dəyəri hesablanarkən rəhbərlik aktivlər və yaxud pul vəsaitlərini yaradan vahidlər üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti təxmin edir və onların cari dəyərini hesablamaq üçün uyğun diskont dərəcəsini seçir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə gəmilər və əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnə biləcək hadisə olmamışdır.

Gemilərin, əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti

Rəhbərlik gəmiləri, əsas vəsaitləri və qeyri-maddi aktivlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır və ya ləğv edilmiş və ya satılmış texniki cəhətdən köhnəlmiş aktivləri balansdan silir. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

İstifadə olunmamış məzuniyyət ilə bağlı ehtiyat

Qrupun uçot siyasətinə əsasən bir neçə illik istifadə olunmamış məzuniyyət balansını məzuniyyət işçi tərəfindən istifadə edildiyi və ya gələcək ödənişlərin müddəti ilə bağlı hesablamaların aparılması üçün hər hansı əsaslı baza olmadığı zaman azalda bilər.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının qüvvəyə minmə tarixində buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Qrup bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə alətləri"

2014-cü ilin iyul ayında MUBSK 9 sayılı "Maliyyə alətləri" adlı MHBS-nin yekun versiyasını buraxmışdır. Bu versiya maliyyə alətləri layihələrinin bütün mərhələlərini əks etdirir və 39 sayılı "Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçmə" adlı MUBS-u və 9 sayılı MHBS-nin bütün əvvəlki versiyalarını əvəz edir. 9 sayılı MHBS təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hecinq uçotuna dair yeni tələbləri özündə ehtiva edir. Hecinq uçotu istisna olmaqla, retrospektiv tətbiq tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil. Hecinq uçotuna dair tələblər ümumiyyətlə perspektiv qaydada tətbiq edilir, lakin bəzi məhdud istisnalar da mövcuddur.

Qrup yeni standartı tələb olunan qüvvəyə minmə tarixindən tətbiq etməyi planlaşdırır və müqayisəli məlumatı yenidən təqdim etməyəcək. 2017-ci il ərzində Qrup 9 sayılı MHBS-nin hər 3 tərəfinin (təsnifat və ölçmə, dəyərsizləşmə və hecinq uçotu) təsirini ətraflı şəkildə qiymətləndirmişdir. Bu qiymətləndirmə hazırda mövcud olan məlumatlara əsaslanır və Qrup 2018-ci ildə 9 sayılı MHBS-ni qəbul edəndə Qrupa məlum olacaq əsaslı və məntiqi məlumatlardan irəli gələrək dəyişikliklərə məruz qala bilər. Ümumiyyətlə, Qrup 9 sayılı MHBS-nin dəyərsizləşmə ilə bağlı tələblərinin təsiri istisna olmaqla, maliyyə vəziyyəti və kapital haqqında hesabatına hər hansı əhəmiyyətli təsirin göstərilməyəcəyini gözləyir. 9 sayılı MHBS tələb edir ki, Qrup bütün kreditləri və ticarət debitor borcları üzrə gözlənilən kredit zərərərini ya 12 aylıq müddət, ya da tam müddət üzrə əks etdirdirsin. Qrup bütün ticarət debitor borcları üzrə sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edəcək və bunların tam müddəti üzrə gözlənilən zərərər qeydə alacaq.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

15 sayılı MHBS "Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər"

15 sayılı MHBS 2014-cü ilin may ayında buraxılmış və müştərilərlə müqavilələrdən irəli gələn gəlirləri uçota almaq üçün 5 mərhələli modeli tətbiq edir. 15 sayılı MHBS-yə görə gəlirlər müəssisənin müştəriyə göndərdiyi mallar və ya xidmətlər əvəzində alınması gözlənilən vəsaiti əks etdirən məbləğdə tanınır.

Gəlirlər üzrə yeni standart MHBS əsasında gəlirlərin tanınmasına dair bütün hazırkı tələbləri əvəz edir. Standart 1 yanvar 2018-ci il tarixində başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir.

Qrup yeni standartı tələb olunan qüvvəyə minmə tarixindən düzəlişlər edilmiş şəkildə retrospektiv metoddan istifadə etməklə tətbiq etməyi planlaşdırır. 2017-ci il ərzində Qrup 15 sayılı MHBS-nin ilkin qiymətləndirməsini aparmalıdır. Bu qiymətləndirmə hazırda mövcud olan məlumatlara əsaslanır və Qrup 2018-ci ildə 15 sayılı MHBS-ni qəbul edəndə Qrupa məlum olacaq əsaslı və məntiqi məlumatlardan irəli gələrək dəyişikliklərə məruz qala bilər.

(a) Malların satışı

Avadanlığın satışı ümumiyyətlə yeganə icra öhdəliyi olan müştərilərlə müqavilələr üçün 15 sayılı MHBS-nin tətbiqindən Qrupun gəlirlərinə və mənfəət və ya zərərinə təsir göstərilməsi gözlənilmir. Qrup aktiv üzrə nəzarət müştəriyə keçdiyi anda (adətən mallar çatdırılanda) gəlirlərin tanınmasını ehtimal edir.

(b) Xidmətlərin göstərilməsi

Qrup belə qənaətdə gəlmişdir ki, müştəri Qrupun təmin etdiyi faydaları eyni zamanda aldığı və istifadə etdiyi halda xidmətlər tədricən yerinə yetirilir. Müvafiq olaraq, 15 sayılı MHBS əsasında Qrup xidmətlər üzrə gəlirləri müəyyən anda deyil, tədricən tanımağa davam etməlidir.

(c) Təqdimat və açıqlama tələbləri

15 sayılı MHBS, hazırkı MHBS-dən daha ətraflı olaraq, təqdimat və açıqlama tələblərini təqdim edir. Təqdimatla bağlı tələblər hazırkı təcrübənin əhəmiyyətli şəkildə dəyişdirilməsini nəzərdə tutur və Qrupun maliyyə hesabatlarında tələb olunan açıqlamaların həcmi xeyli artırır. 15 sayılı MHBS-də açıqlama ilə bağlı tələblərin bəziləri tamamilə yenidir və Qrup maliyyə hesabatlarına dair qeydlərin genişlənməyini gözləyir.

(d) Digər düzəlişlər

15 sayılı MHBS-nin tanıma və ölçmə ilə bağlı tələbləri həm də qeyri-maliyyə aktivlərin (məsələn əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin) xaric edilməsi üzrə gəlirlərin və ya zərərlərin tanınması və ölçülməsinə tətbiq edilir (belə xaric etmə adi fəaliyyət növü olmayan hallarda). Lakin keçid zamanı bu dəyişikliklərin təsirinin Qrup üçün əhəmiyyətli olması gözlənilmir.

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: "İnvestor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı MUBS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Biznes təşkil etməyən aktivin satışı və ya yatırılmasından irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. MUBSK bu dəyişikliklərin qüvvəyə minməsi tarixini qeyri-müəyyən müddətə təxirə salmışdır, lakin müəssisə düzəlişləri erkən tətbiq edərsə, onları gələcək dövrlərə də tətbiq etməlidir Qrup düzəlişləri qüvvəyə minəndə tətbiq etmək niyyətindədir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

2 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "Pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının təsnifatı və ölçülməsi"

MUBSK 2 sayılı "Pay alətləri əsasında ödəmə" adlı MHBS-yə üç əsas sahəni əhatə edən düzəlişlər qəbul etmişdir: nağd vəsaitlər şəklində pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatlarının ölçülməsinə hüquqların verilməsi şərtlərinin təsiri, mənbədə tutulan vergi öhdəlikləri üçün xalis ödəniş elementlərini nəzərdə tutan pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatının təsnifatı və pay alətləri əsasında ödəmə əməliyyatının şərtlərində dəyişikliklər nəticəsində onun təsnifatı nağd vəsaitlər şəklində ödənilən əməliyyatdan kapital şəklində ödənilən əməliyyata dəyişəndə uçot qaydası.

Qəbul etdikdə, müəssisələr bu düzəlişləri əvvəlki dövrlərdə yenidən hesablamalar aparmadan tətbiq etməlidir, lakin düzəlişlərin üçünün də qəbul edilməsi və digər meyarların qarşılanması şərti ilə retrospektiv tətbiqə yol verilir. Düzəlişlər 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqətməyə yol verilir. Qrup bu düzəlişlərin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

16 sayılı MHBS "İcarələr"

16 sayılı MHBS 2016-cı ilin yanvar ayında buraxılmış və 17 sayılı MUBS "İcarələr", BMHŞK 4 "Müqavilədə İcarə Əlamətlərinin Mövcudluğunun Müəyyən Edilməsi" Şərhi, Standartların Şərhi Komitəsinin ("SŞK") 15 sayılı "Əməliyyat icarələri-həvəsləndirmələr" Standartı və SŞK "İcarənin hüquqi forması da daxil olmaqla əməliyyatın mahiyyətinin qiymətləndirilməsi" 27 sayılı Standartını əvəz edir. 16 sayılı MHBS icarələrin tanınması, ölçülməsi, təqdim edilməsi və açıqlanması prinsiplərini müəyyən edir və icarəyə götürənlərdən bütün icarələri 17 sayılı MUBS əsasında maliyyə icarələrinin uçotu ilə eyni qaydada yeganə balans hesabı modeli əsasında uçota alınmasını tələb edir. Standarta icarəyə götürənlər üçün iki tanıma istisnası daxildir – "azdəyərli" aktivlərin icarəsi (məsələn şəxsi kompüterlər) və qısamüddətli lizinqlər (məsələn, icarə müddəti 12 aydan çox olmayan icarələr). İcarə başladığı tarixdə icarəyə götürən icarə ödənişlərinin aparılması öhdəliyini (yeni icarə öhdəliyini) və icarə müddəti ərzində müvafiq aktiv istifadə etmək hüququndan ibarət olan aktiv (yeni istifadə hüququ aktivini) tanıyır. İcarəyə götürənlər icarə öhdəliyi üzrə faiz xərcini və istifadə hüququ aktivini üzrə köhnəlmə xərcini ayrıca tanımalıdırlar.

Bundan əlavə icarəyə götürənlər müəyyən hadisələr baş verəndə (məsələn, icarə müddəti dəyişəndə, bu ödənişləri müəyyən etmək üçün istifadə edilən əmsal və dərəcələrdə dəyişikliklər olduğuna görə gələcək icarə ödənişləri dəyişəndə) icarə öhdəliyini yenidən hesablamalıdırlar. İcarəyə götürən ümumiyyətlə icarə öhdəliyinin yenidən hesablanması istifadə hüququ aktivinə düzəliş kimi tanımalıdır.

16 sayılı MHBS əsasında icarəyə verənin uçotu hazırda 17 sayılı MUBS-a uyğun uçot qaydasından əhəmiyyətli fərqlənir. İcarəyə verənlər bütün icarələri 17 sayılı MUBS-da nəzərdə tutulan həmin təsnifatı uyğun olaraq təsnif etməyə və iki icarə növünü: əməliyyat və maliyyə icarələrini ayırmağa davam edəcəkdir.

16 sayılı MHBS həmçinin icarəyə götürənlərdən və icarəyə verənlərdən 17 sayılı MUBS-un tələbləri ilə müqayisədə məlumatların daha geniş açıqlanmasını tələb edir.

16 sayılı MHBS 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqətməyə yalnız müəssisə 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdikdən sonra yol verilir. İcarəyə götürən standartı ya tam retrospektiv, ya da düzəlişlər edilmiş retrospektiv qaydada tətbiq edə bilər. Standartın keçid müddəaları müəyyən azad etmələrə yol verir.

2018-ci ildə Qrup 16 sayılı MHBS-in konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına mümkün təsirini qiymətləndirməyə davam edəcəkdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

17 sayılı MHBS “Sığorta müqavilələri”

2017-ci ilin may ayında MUBSK tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS-ni hazırladı.

Qüvvəyə mindikdən sonra 17 sayılı MHBS 2005-ci ildə qüvvəyə minmiş 4 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS-ni əvəz edəcək. 17 sayılı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə, onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsi ilə bağlı bir neçə istisna tətbiq edilir. 17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçılar üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələri üçün uçot modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə ölçmə məqsədləri üçün əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə istinad edən 4 sayılı MHBS-nin tələblərindən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS mühasibat uçotunun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə geniş model təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ Birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələrin xüsusi uyğunlaşdırılması (dəyişən haqq yanaşması).
- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma (premium bölüşdürmə yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Standart Qrupa tətbiq edilmir.

40 sayılı MUBS İnvestisiya əmlakının keçirilməsi – 40 sayılı MUBS-a düzəlişlər

Düzəlişlər müəssisənin nə vaxt əmlakı, o cümlədən tikintisi və ya inkişafı tamamlanmamış əmlakı investisiya əmlakına aid etməli (və ya investisiya əmlakından çıxarılmalı) olduğunu aydınlaşdırmalıdır. Düzəlişlər göstərir ki, istifadə qaydasında dəyişiklik əmlak investisiya əmlakı anlayışına uyğun gəlməyə başlayanda (və ya artıq gəlməyəndə) və istifadə qaydasının dəyişməsinin sübutu mövcud olanda baş verir. Rəhbərliyin əmlakdan istifadə qaydasını dəyişmək niyyətinin özü istifadə qaydasının dəyişməsi demək deyildir. Müəssisələr düzəlişləri perspektiv qaydada, həmin düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdikləri illik hesabat dövrü başladığı tarixdə və ya bu tarixdən sonra istifadə ilə bağlı dəyişikliklərə tətbiq etməlidir. Müəssisə həmin tarixdə balansda olan əmlakın təsnifatını yenidən qiymətləndirməli və müvafiq hallarda həmin tarixdəki şəraiti əks etdirmək üçün əmlakı yenidən təsnifləşdirməlidir. 8 sayılı MUBS-a uyğun olaraq retrospektiv tətbiqə yalnız bu halda icazə verilir ki, bunun edilməsi üçün keçmiş dövrə nəzərə salmaq tələb olunmasın. Düzəlişlər 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Düzəlişlərin erkən tətbiqinə icazə verilir və bu fakt açıqlanmalıdır. Qrup bu düzəlişləri qüvvəyə mindiyi tarixdən tətbiq edəcək. Bununla bərabər, Qrupun cari təcrübəsi buraxılmış izahatlara uyğun olduğu üçün Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstəriləcəyini ehtimal etmir.

2014-2016-cı illərdə (2016-cı ilin dekabr ayında buraxılan) MHBS-yə illik təkmilləşdirmələr

Bu təkmilləşdirmələrə aşağıdakılar daxildir:

1 sayılı MHBS “Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi – İlk dəfə tətbiq edənlər üçün qısamüddətli azad etmələrin silinməsi”

1 sayılı MHBS-nin E3-E7 bəndlərində nəzərdə tutulmuş qısamüddətli azad etmələr ləğv edilmişdir, çünki onlar artıq nəzərdə tutulan məqsədlərinə xidmət edir. Düzəliş 1 yanvar 2018-ci ildən qüvvəyə minir. Bu düzəliş Qrupa tətbiq edilmir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

2014-2016-cı illərdə (2016-cı ilin dekabr ayında buraxılan) MHBS-yə illik təkmilləşdirmələr (davamı)

28 sayılı MUBS “Asılı və birgə müəssisələrə investisiyalar – Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əks etdirilən investisiya obyektlərinin ölçülməsinin hər bir investisiya üzrə xüsusi seçim olduğunun izahı

Düzəlişlər izah edir ki:

- ▶ Vençur (riskli) kapital obyekti olan müəssisə və ya digər uyğun müəssisə ilkin tanınmada hər bir investisiya üçün xüsusi olaraq asılı və birgə müəssisələrə investisiyalarını mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda ədalətli dəyərle ölçməyi seçə bilər.
- ▶ Özü investisiya müəssisəsi olmayan bir müəssisənin investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisədə payı varsa, müəssisə, kapital metodunu tətbiq etdiyi zaman həmin investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisə tərəfindən investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisənin törəmə müəssisələrdə paylarına tətbiq etdiyi ədalətli dəyər ölçmələrini saxlamağı seçə bilər. Bu seçim ayrıca olaraq hər bir investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisə üçün aşağıdakı tarixlərdən daha gec olan tarixdə edilir: (a) investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisənin ilkin olaraq tanındığı tarix; (b) asılı və ya birgə müəssisə investisiya müəssisəsinə çevrildiyi tarix; və (c) investisiya müəssisəsi olan asılı və ya birgə müəssisə əvvəl əsas şirkət olduğu tarixdə.

Düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilir və 1 yanvar 2018-ci ildən qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə yol verilir. Müəssisə bu düzəlişləri daha erkən dövrə tətbiq edirsə, bu fakt açıqlanmalıdır. Bu düzəlişlər Qrupa tətbiq edilmir.

9 sayılı “Maliyyə alətləri” MHBS-nin 4 sayılı “Sığorta müqavilələri” ilə tətbiq edilməsi – 4 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

Düzəlişlər 4 sayılı MHBS-ni əvəz edən 17 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS tətbiq edilməzdən əvvəl maliyyə alətlərinə dair yeni standart olan 9 sayılı MHBS-nin tətbiqindən irəli gələn məsələlərə toxunur. Düzəlişlər sığorta müqavilələrini bağlayan müəssisələrə iki seçim təklif edir: 9 sayılı MHBS-nin tətbiqindən müvəqqəti azad etmə və səthi yanaşma. Müvəqqəti azad etmə ilk dəfə 1 yanvar 2018-ci il tarixinə və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrlərinə tətbiq edilir. Müəssisə 9 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq edəndə səthi yanaşmanı seçə bilər və bu yanaşmanı retrospektiv qaydada 9 sayılı MHBS-yə keçid zamanı təyin edilmiş maliyyə aktivlərinə tətbiq edə bilər. Müəssisə səthi yanaşmanı əks etdirən müqayisəli məlumatları yalnız 9 sayılı MHBS-ni tətbiq edərkən müqayisəli məlumatı yenidən təqdim etdiyi təqdirdə yenidən təqdim edir. Bu düzəlişlər Qrupa tətbiq edilmir.

5. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
AZN ilə bank qalıqları	4,374	785
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	2,401	3,171
Avro ilə bank qalıqları	243	226
Türk lirası ilə bank qalıqları	14	–
Kassada olan pul vəsaitləri	–	23
ƏDV depozit hesabı, AZN	65	28
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	7,097	4,233

1 yanvar 2008-ci il tarixindən başlayaraq dövlət vergi orqanları ƏDV depozit hesablarını və bu hesablar vasitəsilə əvəzləşdirilən və hesablanan ƏDV üzrə icbari ödəmələri tətbiq etmişdir. Bu yeni vergi qanunvericiliyinə uyğun olmaq üçün Qrup ƏDV üzrə depozit hesabını açmışdır. Bu qanunvericiliyə uyğun olaraq ƏDV depozit hesabındakı qalıq vergi orqanlarına 45 gün əvvəl bildiriş göndərməklə çıxarılır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Ticarət debitor borcları	159,534	144,172
Çıxılın: dəyərsizləşmə üzrə zərər üçün ehtiyat	(3,611)	(1,585)
Cəmi ticarət debitor borcları	155,923	142,587
Digər qısamüddətli debitor borcları	–	614
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	155,923	143,201

Ticarət debitor borclarının dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

31 dekabr 2016-cı il	(1,585)
İl ərzində ödənilməsi mümkün olmayan borc kimi silinmiş debitor borcları, geri qaytarmanı çıxmaqla	159
İstifadə edilməmiş məbləğlərin qaytarılması	1,426
İl üzrə xərc	(3,611)
31 dekabr 2017-ci il	(3,611)

58,628 AZN (31 dekabr 2016-cı il: 51,134 AZN) məbləğində ticarət və digər debitor borcları xarici valyuta ilə (əsas etibarilə ABŞ dolları və avro ilə) ifadə edilmişdir.

31 dekabr tarixinə ticarət və digər debitor borclarının müddət üzrə təhlili:

	Cəmi	Vaxtı keçməmiş, dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	Fərdi qaydada dəyərsizləşmiş
		<30 gün	30-60 gün	61-90 gün		
31 dekabr 2016-cı il	144,786	37,555	28,290	28,958	48,398	1,585
31 dekabr 2017-ci il	159,534	32,443	31,372	27,868	64,240	3,611

7. Vergilər üzrə debitor borcları

Vergilər üzrə debitor borcları gələcək vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmə vasitəsilə və ya vergi orqanları tərəfindən birbaşa ödənilmiş pul vəsaitləri kimi bərpa olunur.

Vergilər üzrə debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər	8,210	11,958
Əvəzləşdirilən ƏDV	7,089	3,348
Cəmi vergilər üzrə debitor borcları	15,299	15,306

Dövlət büdcəsindən alınacaq məbləğlər vergilər üzrə edilmiş avans ödənişləri ilə əlaqədardır. Əvəzləşdirilən ƏDV əsasən ilin sonuna ödənilməmiş və beləliklə də vergi haqqında bəyannamələrdə əvəzləşdirilməmiş alışırlar və satıcının əlaqəli xidmətləri gördükdən sonra əvəzləşdirilə bilən tikinti işləri üzrə avans ödənişlərinə aid ƏDV üzrə debitor borcu məbləğindən ibarətdir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Ticarət və xidmətlər üçün qısamüddətli avans ödənişləri	9,443	6,121
Gəmilərin alınması üçün uzunmüddətli avans ödənişləri	94,050	61,576
Cəmi avans ödənişləri	103,493	67,697

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə avans ödənişləri əsas etibarilə təchizatçılara gəmilərin tikintisi, xammal, ehtiyat hissələri və materiallar, avadanlıq, eləcə də gəmilərin təmiri və xidmət göstərilməsi üçün edilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

9. Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Xammal və ehtiyat hissələri	70,313	59,360
Yanacaq	4,420	4,557
Digər	216	53
Cəmi mal-material ehtiyatları	74,949	63,970

10. Ticarət və digər kreditör borcları

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə ticarət və digər kreditör borcları təchizatçılara gəmilər üçün xammal, ehtiyat hissələri və avadanlıqların alınması və təmiri və texniki xidməti üçün ödəniləcək məbləğlərdən ibarətdir.

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Ticarət kreditör borcları	49,687	29,627
Cəmi maliyyə kreditör borcları	49,687	29,627
Müştərilərdən alınmış avanslar	1,858	1,612
İşçilər qarşısında öhdəliklər	8,949	6,319
Cəmi ticarət və digər kreditör borcları	60,494	37,558

36,167 AZN (31 dekabr 2016-cı il: 8,810 AZN) məbləğində maliyyə kreditör borcları xarici valyuta ilə (əsas etibarilə ABŞ dolları və avro ilə) ifadə edilmişdir.

11. Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə Qrupun borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2017-ci ildə qalıq		31 dekabr 2016-cı ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi	Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
42 milyon Azərbaycan manatı	3.65%	Avqust 2024	25,408	4,864	29,643	4,864
Cəmi borc öhdəlikləri			25,408	4,864	29,643	4,864

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Gəmilər, əsas vəsaitlər

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri, mebel və alətlər	Tamamlanmamış tikinti	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2016-cı il	98,418	19,630	970,766	17,839	47,236	1,153,889
Əlavələr	144	1,745	72,914	3,841	13,442	92,086
Silinmələr	(1,433)	(80)	(355)	(464)	–	(2,332)
Köçürmələr	–	–	26,623	–	(26,623)	–
31 dekabr 2016-cı il	97,129	21,295	1,069,948	21,216	34,055	1,243,643
Əlavələr	186	3,064	54,797	1,919	95,771	155,737
Silinmələr	(69)	(151)	(24,402)	(287)	–	(24,909)
Köçürmələr	9,512	2,169	39,702	20	(51,403)	–
31 dekabr 2017-ci il	106,758	26,377	1,140,045	22,868	78,423	1,374,471
Amortizasiya və dəyərsizləşmə						
1 yanvar 2016-cı il	(9,547)	(11,477)	(526,993)	(12,747)	(6,991)	(567,755)
İl üzrə amortizasiya xərci	(4,328)	(1,766)	(79,659)	(2,059)	–	(87,812)
Silinmələr	272	77	280	458	–	1,087
31 dekabr 2016-cı il	(13,603)	(13,166)	(606,372)	(14,348)	(6,991)	(654,480)
İl üzrə amortizasiya xərci	(4,243)	(2,073)	(65,760)	(2,141)	–	(74,217)
Silinmələr	11	136	23,662	263	–	24,072
31 dekabr 2017-ci il	(17,835)	(15,103)	(648,470)	(16,226)	(6,991)	(704,625)
Xalis qalıq dəyəri						
1 yanvar 2016-cı il	88,871	8,153	443,773	5,092	40,245	586,134
31 dekabr 2016-cı il	83,526	8,129	463,576	6,868	27,064	589,163
31 dekabr 2017-ci il	88,923	11,274	491,575	6,642	71,432	669,846

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

13. Ehtiyatlar

	Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər	Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər	İstifadə edilməmiş məzuniyyət- lərlə bağlı öhdəliklər	Vergilər üzrə ehtiyatlar	Cəmi
1 yanvar 2016-cı il tarixinə balans dəyəri	(6,598)	(3,343)	(3,283)	(2,461)	(15,685)
Diskont dərəcəsində dəyişiklik istisna olmaqla, qiymətləndirmədə dəyişiklik	(1,225)	-	-	-	(1,225)
İstifadə	-	1,146	17,713	-	18,859
Silinmələr	-	-	-	2,461	2,461
Əlavə	-	(1,146)	(22,029)	-	(23,175)
31 dekabr 2016-cı il tarixinə balans dəyəri	(7,823)	(3,343)	(7,599)	-	(18,765)
Diskont dərəcəsində dəyişiklik istisna olmaqla, qiymətləndirmədə dəyişiklik	-	-	-	-	-
İstifadə	-	925	22,050	-	22,975
Silinmələr	7,823	-	-	-	7,823
Əlavə	-	(925)	(21,685)	-	(22,610)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə balans dəyəri	-	(3,343)	(7,234)	-	(10,577)
31 dekabr 2016-cı il tarixinə	(7,823)	(3,343)	(7,599)	-	(18,765)
Cari	(7,823)	(854)	(7,599)	-	(16,276)
Uzunmüddətli	-	(2,489)	-	-	(2,489)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə	-	(3,343)	(7,234)	-	(10,577)
Cari	-	(734)	(7,234)	-	(7,968)
Uzunmüddətli	-	(2,609)	-	-	(2,609)

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər

Qrupun iş zamanı sağlamlığına zərər dəymiş işçilərə kompensasiya ödəmək, eləcə də iş zamanı vəfat etmiş işçilərin ailələrinə kompensasiya ödəmək öhdəliyi var. Qrup 31 dekabr 2017-ci il və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə, müvafiq olaraq, 8.15% və 8.77% diskont dərəcələrini istifadə etməklə işçilərə bədbəxt hadisələr üzrə ödənişlərin cari dəyərini hesablamışdır. Zərər çəkmiş işçilərə ömürlük ödənişlərin hesablanması məqsədilə Qrup kişilər və qadınlar üçün orta ömür müddətlərini, müvafiq olaraq, 71 və 76 yaş hesab etmişdir.

14. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

Səhm kapitalı

Qrupa hər birinin öz səhm kapitalı olan on dörd ayrıca hüquqi şirkət daxildir. 31 dekabr 2017-ci il tarixində Cəmiyyət nominal dəyəri 1 Azərbaycan Manatı ilə 440,050,998 sayda səhmin buraxılmasını təsdiqləmiş və Qrupun yeganə və yekun səhmdarı olan Dövlətə buraxmışdır.

Əlavə ödənilmiş kapital

2017-ci ildə Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalında olan 16,000 AZN (2016-cı il: 5,773 AZN) məbləğində artım pul vəsaiti formasında köçürülmüşdür.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

15. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi

Qrupun təklif etdiyi əsas xidmətlər yük və sərnişin daşımaları və dəniz nəqliyyat xidmətləridir. Biznes seqmentləri üzrə əmələ gələn gəlirlər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2017	2016
Dəniz nəqliyyatı xidməti	284,878	285,429
Yük və sərnişin daşımaları	179,938	160,096
Digər gəlirlər	9,489	9,400
Cəmi gəlirlər	474,305	454,925

16. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərində başa çatan illər üzrə satışların maya dəyəri, sosial, ümumi və inzibati xərclər və digər əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2017	2016
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	124,429	101,569
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin amortizasiyası	74,217	87,812
İstifadə edilən xammal və materiallar	47,972	42,939
Təmir və texniki xidmət xərcləri	27,305	32,723
Port haqları	20,582	14,970
Yemək xərcləri	12,862	10,764
Əvəzi ödənilən xərclər	10,090	8,472
Mənfəət vergisi istisna olmaqla digər vergilər	9,557	9,296
Üzücü heyətin üzvlərinin sutkalıq xərcləri	9,491	8,594
İcarə xərcləri	4,149	1,058
Kommunal xərclər	3,823	2,973
Ticarət və digər debitor borclarının dəyərsizləşməsi	3,611	1,585
Sığorta xərcləri	3,566	4,012
Gəmilərin qeydiyyatı xərcləri	2,674	2,164
Agentlik və brokerlik xərcləri	1,745	2,071
Silinmiş debitor borcları	1,574	1,154
Ezamiyyə xərcləri	1,078	741
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	275	262
Digər	15,429	16,867
Satışların maya dəyəri, sosial, ümumi, inzibati və digər əməliyyat xərcləri	374,429	350,026

17. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər

Qrupun baş rəhbərliyinə Cəmiyyətin sədri və beş müavini daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq Qrup tərəfindən əmək haqqı və mükafatlarla təmin edilir. 2017-ci il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 333 AZN (2016-cı il: 249 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar (davamı)

Baş rəhbərliyə ödənişlər (davamı)

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə Qrupun əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqları aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2017-ci il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2016-cı il
Ticarət və digər debitor borcları	141,137	117,626
Ümidsiz borclar üzrə ehtiyatlar	(2,008)	(270)
Avans ödənişləri	3,657	26,290
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	5,077	3,310
Uzunmüddətli kreditlər	(25,408)	(29,643)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	(4,864)	(4,864)
Ticarət və digər kreditor borcları	(2,337)	(15,978)
Ödəniləcək vergilər	(1,284)	(791)

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2017-ci il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2016-cı il
Yük və sərnişin daşınması xidmətləri	57,119	44,407
Dəniz nəqliyyatı xidmətləri	201,574	185,090
Digər gəlirlər	20,339	13,807
Əmlak vergisi	(4,684)	(5,155)
Digər vergilər	(1,517)	(1,877)
Əvəzsiz köçürülmüş əsas vəsaitlər üzrə xalis ƏDV	(2,408)	(1,479)
Vergi cərimələri və tələblər	(800)	(1,044)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(3,378)	(566)
Kommunal xərclər	(2,919)	(1,009)
Silinmiş ümidsiz borclar	(1,430)	(647)
Ümidsiz borclar üzrə ehtiyatlar	(2,008)	(270)
Port xərcləri	(2,761)	(2,798)
Bank xərcləri	(730)	(1,047)
Maliyyə xərci	(1,404)	(1,521)
Digər xərclər	(3,395)	(4,142)

İlin sonuna ödənilməmiş qalıqlar təminatsızdır və hesablaşmalar pul vəsaiti şəklində aparılır. Əlaqəli tərəflər üzrə debitor və kreditor borcları üçün zəmanətlər olmamışdır.

18. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Cari mənfəət vergisi xərci	(21,456)	(22,989)
Təxirə salınmış vergi xərci	(16,534)	(17,169)
31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə mənfəət vergisi xərci	(38,000)	(40,158)

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Mənfəət vergisi (davamı)

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2017	2016
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	138,131	148,424
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə əsasən nəzəri vergi xərci	(27,626)	(29,685)
Gəlirdən çıxılmayan xərclərin vergi effekti	(9,014)	(4,917)
Vergi məqsədləri üçün gəlirdən çıxılmayan tamamlanmamış tikintilərin dəyərsizləşməsi	–	(5,276)
Yalnız vergi məqsədləri üçün tanınmış gəlir	–	(710)
Digər	(1,360)	430
31 dekabr tarixində başa çatan il üzrə mənfəət vergisi xərci	(38,000)	(40,158)

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsas etibarlı ilə sosial və işçilərlə bağlı xərclərdən, eləcə də gəlirlər yaratmayan aktivlər üzrə amortizasiya xərclərindən ibarətdir.

MHBS və qüvvədə olan yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyəri və onların vergi əsasları arasındakı müvəqqəti fərqlərə səbəb olmuşdur. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2015-ci il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2016-cı il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	28,864	(18,480)	10,384
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	2,386	(1,032)	1,354
Mal-material ehtiyatları	402	39	441
Ticarət kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	357	13	370
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	2,645	1,108	3,753
Təxirə salınmış vergi aktivləri	34,654	(18,352)	16,302

	31 dekabr 2015-ci il	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2016-cı il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	(3,452)	1,326	(2,126)
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	(34)	(74)	(108)
Ticarət kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	(333)	(69)	(402)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(3,819)	1,183	(2,636)

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Mənfəət vergisi (davamı)

	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin		
	31 dekabr 2016-cı il	yarınması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2017-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	10,384	(10,380)	4
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	3,753	(3,753)	–
Ticarət və digər debitor borcları	1,354	(579)	775
Mal-material ehtiyatları	441	(433)	8
Ticarət kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	370	(51)	319
Təxirə salınmış vergi aktivləri	16,302	(15,196)	1,106

	Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin		
	31 dekabr 2016-cı il	yarınması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2017-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	(2,126)	(5,838)	(7,964)
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	–	2,115	2,115
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	(108)	1,590	1,482
Mal-material ehtiyatları	–	338	338
Ticarət kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	(402)	447	45
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(2,636)	(1,348)	(3,984)

19. Digər əməliyyat gəlirləri

Digər əməliyyat gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Digər malların və göstərilmiş xidmətlərin satılmasından gəlir	12,317	8,826
Alyans razılaşmasından gəlir	11,124	12,817
Ehtiyatların silinməsindən gəlir	9,675	9,407
Digər	11,274	14,430
Cəmi digər əməliyyat gəlirləri	44,390	45,480

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Maliyyə xərcləri

Maliyyə xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2017	2016
Faiz xərci	1,410	1,596
Cəmi maliyyə xərcləri	1,410	1,596

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, həcmindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurlarına uyğun olaraq Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski

Qrup bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riskləri ümumi və xüsusi bazar hərəkətlərinin təsirinə məruz qalan (i) xarici valyuta, (ii) faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklərin açıq mövqelərindən irəli gəlir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən riskin dəyəri üzrə limitlər müəyyən edir və bunların üzərində müntəzəm monitoring aparır. Bununla bərabər, bu yanaşmadan istifadə daha əhəmiyyətli bazar hərəkətləri olanda bu limitlərdən kənara çıxan zərərlərin qarşısını almır.

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətin adi gedişində müxtəlif xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə (əsas etibarilə ABŞ dolları ilə əlaqədar) məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır.

Qrupun xarici müştərilər və təchizatçılarla olan borc öhdəliklərinin və satışlarının əksəriyyəti ABŞ dolları ilə ifadə edilir. 2015-ci il ərzində Azərbaycan Manatı ABŞ dollarına (21 fevral 2015-ci il tarixində 34% və 21 dekabr 2015-ci il tarixində 48%) və digər əsas valyutalara qarşı iki dəfə devalvasiyaya məruz qalmışdır. 31 dekabr tarixində başa çatan il ərzində ABŞ dollarının Azərbaycan Manatına qarşı əhəmiyyətli devalvasiyası olmamışdır.

Rəhbərlik Qrupun xarici valyuta riskini hecləmir.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən sonra mənfəətinin ABŞ dolları, Avro, Rusiya rublu və Türk lirası üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kapital balansına əhəmiyyətli təsir göstərilir:

	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2017-ci ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2016-cı ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir
ABŞ dolları / AZN	13.50%/-13.50%	3,817/(3,177)	20.00%/-20.00%	8,788/(8,788)
Avro / AZN	11.30%/-11.30%	408/(408)	20.00%/-20.00%	(710)/710
Rusiya rublu / AZN	15.00%/-15.00%	-/-	35.00%/-25.00%	(6)/4
Türk lirası / AZN	14.00%/-20.00%	(19)/27	13.00%/-29.00%	-/-

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

(ii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərinə (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi Qrupu, əsasən LIBOR-un dəyişməsinə görə, faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

31 dekabr 2017-ci və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən faiz dərəcəsi riskinə məruz qalan faiz hesablanan öhdəlikləri və aktivləri olmamışdır.

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası

Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ticarət debitor borcları və müqavilə işləri üçün müştərilərdən alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında ("ABB") yerləşdirilir. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri 5,077 AZN (2016-cı il: 3,310 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 5)	7,032	4,205
Ticarət və digər debitor borcları, xalis (Qeyd 6)	155,923	143,201
Cəmi maksimal kredit riski	162,955	147,406

Qrup qəbul etdiyi kredit riskinin səviyyələrini bir qarşı tərəf və ya qarşı tərəflər qrupu üzrə risk həcmələrinə limit qoymaqla strukturlaşdırır. Bu risklər hər il və ya daha tez-tez təhlil edilir. Kateqoriyalara görə kredit riskinin səviyyəsi üzrə limitlər rəhbərlik tərəfindən hər il təsdiq edilir.

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətini qiymətləndirərkən, Cəmiyyət qarşı tərəfin xüsusiyyətini, keçmiş dövrlər üzrə məlumatı, eləcə də defolt dərəcələri haqqında məlumatı və kredit keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün istifadə edilə bilən digər mövcud məlumatları nəzərə alır. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin kredit keyfiyyəti haqqında məlumat Qeyd 5-də təqdim edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası (davamı)

Debitor borcları əsasən yerli bazarda fəaliyyət göstərən iri müştərilərdən dəniz nəqliyyatı xidməti və daşıma xidmətləri üzrə debitor borclarından ibarətdir. Cəmiyyətin debitor borclarından irəli gələn kredit riski daha sonra müştərilərin krediti ödəmək qabiliyyətini daim izləməklə azaldılır.

Qrupun maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyası aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

31 dekabr 2017-ci il	Azərbaycan Respublikası	Avropa ölkələri	Asiya ölkələri	Digər ölkələr	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	7,032	–	–	–	7,032
Ticarət və digər debitor borcları	124,522	2,798	28,542	61	155,923
Cəmi maliyyə aktivləri	131,554	2,798	28,542	61	162,955
Kreditlər	30,272	–	–	–	30,272
Ticarət və digər kreditor borcları	22,153	24,162	2,075	1,297	49,687
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	52,425	24,162	2,075	1,297	79,959
Cəmi maliyyə aktivləri/ (öhdəlikləri)	79,129	(21,364)	26,467	(1,236)	82,996

31 dekabr 2016-cı il	Azərbaycan Respublikası	Avropa ölkələri	Asiya ölkələri	Digər ölkələr	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	4,205	–	–	–	4,205
Ticarət və digər debitor borcları	115,515	24,740	2,826	120	143,201
Cəmi maliyyə aktivləri	119,720	24,740	2,826	120	147,406
Kreditlər	34,507	–	–	–	34,507
Ticarət və digər kreditor borcları	22,999	5,094	1,002	532	29,627
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	57,506	5,094	1,002	532	64,134
Cəmi maliyyə aktivləri/ (öhdəlikləri)	62,214	19,646	1,824	(412)	83,272

Qrupun rəhbərliyi ödənilməmiş ticarət debitor borclarının müddətlərini nəzərdən keçirir və vaxtı keçmiş qalıqlarla bağlı tədbirlər görür.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Qrup maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin həcmi bu riskləri Qrupun qarşı tərəflərinin kredit reytinglərinə və mövcud olanda beynəlxalq reyting agentliklərinin reytinglərinə uyğun olaraq təsnif etməklə müəyyən edilir. Daxili reyting proseduru qarşı tərəfin riskini ölçmək üçün əsas ilkin məlumatlarla təmin etmək üçün işlənmiş bazar məlumatları ilə birlikdə müxtəlif maliyyə təhlilləri ilə dəstəklənir. Bütün daxili risk reytingləri müxtəlif kateqoriyalara uyğunlaşdırılır və Qrupun reyting proseduruna uyğun olaraq əldə edilir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti (davamı)

Qrup tərəfindən aktivlərin təsnifləşdirilməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilmişdir:

- ▶ **Yüksək reytingli** – bura yüksək likvidli girovları və ya güclü hökumət dəstəyi olan, dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti əla qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.
- ▶ **Standart reytingli** – bura dövr ərzində kredit şərtlərində heç bir dəyişiklik olmayan, ödəniş müddətində gecikmə olmayan və maliyyə vəziyyəti yaxşı qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.
- ▶ **Qeyri-standart reytingli** – bura dövr ərzində kredit şərtlərinə dəyişiklik edilən, əsas və/və ya faiz borclarında gecikmələr olmayan və maliyyə vəziyyəti qənaətbəxş qiymətləndirilən biznes tərəfdaşları aid edilir.

Vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş aktivlər kimi təsnif edilən aktivlərin hamısı Qeyri-standart sinfinə xas olan nöqsanlara malikdir və bundan əlavə hazırda mövcud olan fakt, şərait və dəyərlər əsasında pul vəsaitlərinin yığılması və tam likvidliyi yüksək dərəcədə şübhəli olur və dəqiq deyil.

Qrupun qarşı-tərəflərin təsnifatına uyğun olaraq vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti haqqında məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim edilir:

31 dekabr 2017-ci il	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsiz- ləşməmiş	Fərdi şəkildə dəyərsiz- ləşmiş	Cəmi
	Yüksək	Standart	Qeyri- standart			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	–	7,032	–	–	–	7,032
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 6)	–	91,683	–	64,240	3,611	159,534
Cəmi maliyyə aktivləri	–	98,715	–	64,240	3,611	166,656

31 dekabr 2016-cı il	Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş			Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsiz- ləşməmiş	Fərdi şəkildə dəyərsiz- ləşmiş	Cəmi
	Yüksək	Standart	Qeyri- standart			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	–	4,205	–	–	–	4,205
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 6)	–	93,218	–	48,398	1,585	144,786
Cəmi maliyyə aktivləri	–	97,423	–	48,398	1,585	148,991

Likvidlik riski

Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirə bilməyəcəyi təqdirdə yaranan riskdir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm adi, həm də qeyri-standart şəraitdə, məqbul olmayan zərər çəkmədən və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmada, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı)

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrüyyə kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 12 ay ərzində ödənilməli olan qalıqlar təxminən onların balans dəyərində bərabərdir.

31 dekabr 2017-ci il və 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2017-ci il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	10	49,687	–	–	–	49,687
Kreditlər	11	2,735	4,566	19,369	7,155	33,825
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		52,422	4,566	19,369	7,155	83,512

31 dekabr 2016-cı il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	10	29,627	–	–	–	29,627
Kreditlər	11	2,802	4,703	19,996	11,762	39,263
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		32,429	4,703	19,996	11,762	68,890

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri alətin könüllü tərəflər arasında məcburi və ya ləğv etmə satışı olmayan cari əməliyyatlar zamanı mübadilə edilə bildiyi məbləğlə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Aşağıdakı cədvəldə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2017-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 5)	7,032	7,032
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 6)	155,923	155,923
Cəmi maliyyə aktivləri	162,955	162,955
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 10)	(49,687)	(49,687)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi (Qeyd 11)	(4,864)	(4,864)
Uzunmüddətli kreditlər (Qeyd 11)	(25,408)	(25,408)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(79,959)	(79,959)

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

	31 dekabr 2016-cı il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 5)	4,205	4,205
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 6)	143,201	143,201
Cəmi maliyyə aktivləri	147,406	147,406
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 10)	(29,627)	(29,627)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi (Qeyd 11)	(4,864)	(4,864)
Uzunmüddətli kreditlər (Qeyd 11)	(29,643)	(29,643)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(64,134)	(64,134)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Qısamüddətli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin qısamüddətli olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və investorun və kreditörün güvənini qorumaqla öz işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup 100% Azərbaycan Respublikasının hökumətinə məxsusdur və yeni gəmilərin alınması üçün vaxtaşırı olaraq Dövlət investisiyaları şəklində vəsaitlər alır.

Qrupun idarə etdiyi məcmu kapital aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	31 dekabr 2017-ci il	31 dekabr 2016-cı il
Uzunmüddətli kreditlərin uzunmüddətli hissəsi	11	25,408	29,643
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	11	4,864	4,864
Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	10	58,636	35,946
Çıxılsın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	5	(7,032)	(4,205)
Xalis borc		81,876	66,248
Kapital	14	923,540	807,409
Kapital və xalis borc		1,005,416	873,657
Kapitallaşma əmsalı		8%	8%

22. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti

Qrupun əməliyyatları əsasən Xəzər dənizi hövzəsində həyata keçirilir. Bununla bərabər, Qrup xarici sularda əməliyyatlarının genişlənməsinə xüsusi önəm verir və bunun nəticəsidir ki, 2017-ci ildə quru yük daşımalarının 95%-ni Qara dəniz hövzəsində həyata keçirilmiş əməliyyatlar təşkil edir. Bazar sistemi formalaşma mərhələsində olan Azərbaycan Respublikasında hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatlarına xas olan biznes və tənzimləyici infrastruktura sahib deyil.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahatlardan, Hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, xam neftin qiymətindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sisteminə dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrə nəzəri əhatə edir.

Bundan əlavə, 2017-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabilləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2018-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Qrupun rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən bu cür dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Rəhbərlik inanır ki, hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirlər görülür. Buna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Qrupun nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər olarsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatda göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları

Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

Vergi qanunvericiliyi

Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhə düzgündür, vergi, xarici valyuta normaları və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərdən artıq olmayacaqdır.

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla məbləğlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

22. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər

Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil.

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və digər fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrupun əvvəlki illərdə fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Bu cür öhdəliklər müxtəlif ərazilərdə mövcud olan tullantıların ləğv edilməsi üçün yarana bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək mahiyyətə çatdır. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərəçarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

23. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

Səhmdar tərəfindən ayrımlar

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 yanvar 2018-ci il tarixli sərəncamına əsasən 20,000 AZN məbləğində vəsait Bakı Gəmiqayırma Zavodu tərəfindən 2 ədəd tankerin və 2 ədəd Ro-Pax tipli bərə-gəminin tikintisi məqsədilə Qrup üçün ayrılmışdır. 2018-ci ilin mart ayında 5,000 AZN məbləğində vəsait həmin ayrımanın hissəsi kimi Qrupa köçürülmüşdür.